

В.А. Семенюк
(Національна академія внутрішніх справ України)

Поняття підпільної нарколабораторії — спірні питання

Ключові слова: *незаконний обіг наркотиків, виготовлення наркотиків, підпільна нарколабораторія, класифікація.*

Аналіз антинаркотичних конвенцій ООН і відповідних законодавчих актів України та деяких зарубіжних країн (Великобританії, Італії, Німеччини, Російської Федерації, США, Франції та ін.) [1] показує, що в них не використовується термін “підпільні нарколабораторії”, а отже, не розглядається і співвідносно з ним поняття. Не приділяється увага цій проблемі і в коментарію проекту типового закону ООН “Про боротьбу з незаконним виробництвом і обігом речовин, що знаходяться під контролем” (Відень, 1992 р.) [2]. Не визначено зміст даного терміна та поняття, яке ним позначено, і в Інструкції з організації роботи органів внутрішніх справ України щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів (далі — незаконний наркообіг), затвердженої наказом МВС України від 18 січня 2004 року.

Між тим, наявність визначення змісту поняття “підпільна нарколабораторія” відіграє важливу роль не тільки для з’ясування сутності злочинів, пов’язаних з нею, їх правильної класифікації, відмежування від суміжних наркозлочинів, але

і для розробки кримінально-правових, кримінологічних, оперативно-розшукових та інших заходів у сфері боротьби з незаконним виробництвом наркотичних та психотропних засобів.

З вітчизняної та зарубіжної антинаркотичної літератури видно, що “підпільна нарколабораторія” — це сленгове висловлення (англ. clandestine narcolaboratories). Його вперше почали використовувати в середині 60-их років минулого століття в США співробітники департаменту по боротьбі з незаконним наркообігом (ДЕА), в зв’язку з розповсюдженням в країні незаконного виготовлення наркотиків та психотропів у таємних лабораторіях [3]. З появою таких лабораторій у Західній Європі вказаний термін став використовуватися відповідними спецслужбами Великобританії, Італії, Німеччини, Франції та ін. [4]. У колишньому СРСР зазначене сленгове висловлення почали вживати лише на початку 80-их років ХХ століття. Цьому сприяла поява підпільних нарколабораторій у Ленінграді, Москві, Бердянську, Ризі, Вільносі та інших містах.

З моменту появи в побутовому спілкуванні терміна “підпільна нарколабораторія” іноземні фахівці робили спроби визначити зміст співвідносного з ним поняття. Так, експерти юридичної служби Міжнародного комітету з контролю за наркотиками ООН (далі — МККН) пишуть, що підпільна нарколабораторія

— це хімфабрика в мініатюрі. При цьому вони зазначали, що у лабораторіях такого роду може використовуватися як високотехнологічне обладнання (спеціальні нагрівальні прилади, конденсаційні трубки, колби для реакцій, різний лабораторний посуд тощо), так і звичайний кухонний посуд. Крім того, у комплект лабораторного обладнання входять також прекурсори і різні реагенти, використовувані при виготовленні наркотиків і психотропів. Дані лабораторії, як відзначають зазначені експерти, можуть розташовуватися в будь-якому місці: в ізольованих фермерських господарствах, у міських житлових будинках і приміщеннях комерційних підприємств, у гірських районах. Обладнання підпільних лабораторій може бути різним: як примітивним, так і найсучаснішим. Працювати у них можуть фахівці різного рівня — від висококваліфікованих біохіміків до непрофесійних заповзятливих людей. У підпільних лабораторіях виробляють різноманітні види наркотичних і психотропних речовин: героїн, кокаїн, метамфетаміни, галюциногени та ін.

Аналогічну думку висловлюють американські, британські й німецькі фахівці в області боротьби з незаконним наркобігом [5].

Запозичивши даний термін у зарубіжних колег, кримінологи країн — учасниць СНД — у тому числі і українські правознавці, дотепер не виробили єдиного, загальноприйнятого підходу до визначення змісту поняття “підпільна нарколабораторія”. Звідси і термінологічні, і змістові розбіжності, які є на цей рахунок у дефініціях. Так, С.О. Роганов вважає, що підпільна нарколабораторія — це приміщення (або його частини), спеціально пристосоване і технічно придатне для здійснення неправомірного хімічного синтезу якого-небудь конкретного наркотичного засобу, його окремого компонента або отримання нових наркотичних засобів (раніше не відомих) з метою збуту або особистого споживання [6].

У дещо іншому аспекті визначають зміст окресленого поняття Г.В. Пасічник, М.С. Хруппа, В.М. Жмілько. На їхній погляд, підпільна нарколабораторія — це будь-яке приміщення, оснащене промисловим чи кустарним обладнанням, за допомогою якого здійснюється хіміко-технологічний процес екстрагування, перегонки, очищення або синтезу наркотичної чи психотропної сировини або прекурсорів для незаконного отримання готових природних, напівсинтетичних чи синтетичних наркотичних засобів або психотропних речовин з метою їхнього особистого вживання чи збуту іншим особам [7].

Перш ніж висловитися “за” чи “проти” приведених дефініцій, розглянемо їх з позицій генетичного визначення поняття (грецьк. genesis — походження, джерело) [8]. При цьому відмітимо, що будь-яке поняття щодо досліджуваного об’єкта, в тому числі і підпільної нарколабораторії, — це передусім цілісна сукупність суджень (думок), в яких будь-що стверджується про відмінні ознаки даного об’єкта, ядром якого є судження про найбільш загальні і в той же час суттєві ознаки цього об’єкта.

Отож поняття не зводиться до його дефініції (визначення), тобто до короткої вказівки одних суттєвих ознак досліджуваного об’єкта, який відображений у понятті. При цьому слід мати на увазі, що при розкритті змісту об’єкта, якому дається визначення, дефініції завжди виявляються недостатніми. Вчені логіки з цього приводу зазначають, що “єдиною реальною дефініцією є розвиток самої суті справи, а це вже не є дефініцією” [9]. Отже, щоб з’ясувати і показати що таке “підпільна нарколабораторія”, дослідник повинен вивчити всі види лабораторій взагалі і показати їх у взаємозв’язку.

У зв’язку з викладеним необхідно звернути увагу і на роль терміна, який повинен співвідноситись з поняттям, що його шукають. У тлумачних словниках термін (від лат. terminus — межа,

кінець, границя) тлумачиться як слово чи сполучення слів, що точно позначає визначене поняття, яке застосовується в науці, техніці, мистецтві [10]. Тут для найменування нових понять звичайно використовуються слова загальнолітературної лексики, у значенні яких є зв'язок із новим поняттям.

При виборі терміна для позначення нового наукового поняття керуються загальним логічним правилом: враховувати закономірний зв'язок між новим поняттям і старим, закладеним у колишньому значенні слова — у його внутрішній формі. Цей зв'язок обумовлений тим, що в змісті обох понять існує загальна ознака. Остання хоча і не є істотною для нового поняття, разом з тим, служить поєднальною ланкою між колишнім і новим значенням терміна. Начебто відволікаючись від первісного значення і зберігши лише форму, слово здобуває новий зміст, співвідносячись з новим поняттям [11].

Оскільки термін “підпільна нарколабораторія” є новим, похідним від загальнолітературного слова “лабораторія”, при його використанні необхідно зберігати внутрішню форму останнього з додаванням йому власного змісту, що співвідноситься з новим поняттям, позначеним ним. В іншому випадку між терміном “підпільна нарколабораторія” і первісним словом “лабораторія” буде відсутній згаданий вище закономірний зв'язок. Саме ігнорування цим і призводить до різного розуміння в теорії досліджуваних явищ, які охоплюються поняттям “підпільна нарколабораторія”.

Етимологічно слово “лабораторія” (від лат. *labore* — працюю) означає місце для роботи [12]. У загальнолітературній лексиці даний термін подається у значенні “спеціальне приміщення, обладнане для проведення науково-дослідної роботи, наукових чи навчальних експериментів, контрольних іспитів та ін.” [13] У вітчизняній і зарубіжній енциклопедичній і довідковій літературі даний термін інтерпретується по-різному:

1) установа, у якій проводиться дослідження різноманітних об'єктів, вивчення їхніх властивостей, будови, хімічних та біохімічних процесів, що відбуваються в них [14];

2) місце й апаратура, призначені для наукових досліджень, навчання, виробництва ліків і хімікатів [15];

3) набір (комплект) апаратури, приладів, реактивів та іншого устаткування для виробництва і дослідження матеріалів, отриманих від людини чи з навколишнього середовища, а також окремих факторів навколишнього середовища [16].

З наведених значень терміна “лабораторія” видно, що загальною ознакою, яка зв'язує їх з первісним змістом цього слова, є вказівки на “спеціально обладнане приміщення”, тобто як на особливе місце, забезпечене сукупністю механізмів, пристроїв, приладів і реактивів, необхідних для проведення тих чи інших дослідних робіт. Специфічні ознаки, що утворюють зміст нових видів понять “лабораторія”, виділяються на основі завдань і функцій, покладених на лабораторію відповідної установи, підприємства.

Не є виключенням у цьому відношенні і підпільна нарколабораторія. Вона відрізняється від усіх інших видів лабораторії насамперед тим, що вона є специфічним місцем, де за допомогою спеціального обладнання незаконно виготовляються наркотичні або психотропні речовини. Тому підпільна нарколабораторія, виходячи з логічного співвідношення роду і виду, повинна розглядатися не як хімфабрика в мініатюрі, де виготовляються будь-які наркотичні чи психотропні речовини, а в аспекті спеціально обладнаного приміщення, призначеного для виготовлення наркотиків чи психотропів синтетичним шляхом. В іншому випадку підпільна нарколабораторія як особливе місце вчинення (місце події) незаконного виробництва наркотичних або психотропних речовин, передбаченого статтями 307 та 309 КК України, втрачає кримінально-правове значення.

До речі, на цю обставину звертають увагу деякі українські та російські фахівці в сфері оперативно-розшукової діяльності. Вони справедливо вказують, що законодавча і наукова невизначеність терміна “підпільна лабораторія по виробництву наркотиків” приводить до регіональних розбіжностей у питанні: який кримінальний об’єкт з виготовлення наркотиків чи психотропів потрібно визнавати підпільною нарколабораторією як місце вчинення даного наркозлочину. Саме це і є головною причиною, що стимулює різне ставлення працівників правоохоронних органів до виявлення і ліквідації власне підпільних нарколабораторій [17].

У диспозиціях статей 307 і 309 КК України, що передбачають відповідальність за незаконне виготовлення наркотичних або психотропних речовин, місце, знаряддя та засіб, які використовуються для вчинення цього злочину, не виділяються як обов’язкові ознаки його об’єктивної сторони. Це означає, що дані ознаки є факультативними, тобто не впливають на кваліфікацію вчиненого злочину за вказаними статтями. Знаряддя та засоби незаконного виготовлення наркотиків або психотропів мають суттєве значення стосовно кримінально-правової оцінки його на початковому етапі підготовки до злочину, що кваліфікується за ч. 1 ст. 14 КК України. Відповідальність настає з моменту підшукування або пристосування знарядь чи засобів або іншого умисного створення умов для вчинення злочину, зокрема для незаконного виготовлення зазначених речовин. Під час встановлення такого факту вчинене залежно від мети кваліфікується за ч. 1 ст. 14 та ст. 307 або ст. 309 КК України.

Потрібно зазначити, що український законодавець виділив окремі види підшукування або пристосування знарядь і засобів здійснення незаконного виготовлення наркотичних чи психотропних речовин, а також їх аналогів у самостійні склади злочину, зокрема: викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призна-

ченого для їхнього виготовлення, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем, а також незаконне виготовлення, придбання, зберігання, передача чи продаж іншим особам такого обладнання (ст. 313 КК); незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання прекурсорів з метою їхнього використання для виробництва чи виготовлення наркотичних або психотропних речовин (ст. 311 КК).

Наведені кримінально-правові норми вказують на те, що злочинні дії, передбачені ними, безпосередньо пов’язані зі створенням та функціонуванням підпільних нарколабораторій. Без наявності відповідного обладнання і прекурсорів украї важко одержати так званий діючий природний алкалоїд (морфін з опію, каннабінол зі смоли конопель, екгонін із соку листя рослини коки, ефедрину із соку трави ефебри, ЛСД із ріжок тощо), не кажучи вже про синтетичні наркотики чи психотропи (промедол, фенадон, пальфіт, первітин, ефедрон, “екстазі” тощо).

У зв’язку з тим, що в слідчій і судовій практиці допускалися помилки при визначенні обладнання, призначеного для виготовлення зазначених речовин, як предмета злочину, передбаченого ст. 313 КК України, Пленум Верховного Суду України дав роз’яснення з цього питання. Під вказаним обладнанням, потрібно розуміти апарати, пристрої, прилади, за допомогою яких ці засоби й речовини виготовляються (наприклад, конденсаційна труба, випарник, генератор пари, прес, необхідні для виготовлення гашишу), чи окремі вузли, деталі відповідного агрегата (наприклад, насос для відсмоктування фільтра при перегонці опію). При цьому Пленум Верховного Суду України відзначив, що використані для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів побутові предмети (кухонний посуд, млинок для кави, м’ясорубка тощо) обладнанням, призначеним для цієї мети, за змістом закону не

визначаються. Не належать до зазначеного обладнання і такі предмети медичного призначення, як шприци, стандартні флакони для розфасування ліків, скляні відвідні трубки тощо [18]. Таким чином, обладнання — це не будь-яке пристосування взагалі, а спеціальна технологічна апаратура, що забезпечує виготовлення напівсинтетичних і синтетичних наркотиків чи психотропів.

Узагальнення експертно-криміналістичної практики з окресленої проблеми показує, що як зняття здійснення незаконного виготовлення зазначених речовин використовується різна лабораторна техніка і посуд, зокрема, для:

- екстракції застосовується апарат Соклета, призначений для видалення з витяжки наркотичних чи психотропних речовин з твердих тіл, ділильні воронки;

- фільтрації використовуються воронки Бюхнера, воронки скляні, колби Бунзена, водострумний насос, масляний насос, а також паперові, скляні та ватні фільтри;

- охолодження застосовуються холодильники з водяним чи повітряним охолодженням, кристалізатори;

- очищення використовуються ротаційний випарювач з водострумним чи масляним насосом, кристалізатори, ділильні воронки, пристосування для фільтрації і нагрівання;

- синтетичних операцій застосовуються холодильники чи воронки з вітровим охолодженням, насадки скляні, перегінні колби, хлоркальцеві трубки, алонжі, термометри, колби конічні, круглодонні двогорлі, тригорлі і чотиригорлі, стакани хімічні скляні і порцелянові, прилади для нагрівання і перемішування.

Для перемішування вихідної сировини, з якої виготовляються напівсинтетичні чи синтетичні наркотики і психотропи застосовуються мішалки механічні або електричні з підігрівом або без такого.

У процесі допоміжних операцій при виготовленні згаданих речовин використовуються для:

- зважування — ваги технічні, аналітичні і різновагові;

- збереження прекурсорів і реагентів — холодильники, ексікатори;

- здрібнювання твердих речовин — ступки, пестики.

Як додаткове устаткування використовуються також водяні шланги, пробір-коутримувачі, штативи, вимірвальний посуд (мензурки, циліндри, колби, піпетки, склянки).

Засобами здійснення незаконного виготовлення наркотиків чи психотропів у підпільних лабораторіях є прекурсори (речовини та їх солі, що використовуються при виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, включених у списки № 1 і № 2 таблиці IV Переліку) та інші хімікати — екстрагенти. Слід мати на увазі, що залежно від призначення прекурсорів, вони підрозділяються на фармакологічні та промислові (побутові). Перші — включені до списку № 1 таблиці IV. До них належать хімічні речовини та їх солі, під час переробки яких одержують синтетичні наркотичні або психотропні речовини (N-ацетилантранілова кислота, ергометрин, ерготамін, ефедрин, ізосафрол, лізергінова кислота, 3, 4-метилendioксифеніл-2-пропанон (3,4-МДФ-2П), піперональ, псевдоефедрин, сафрол, фенілацетон, фенілпропаноламін (ФПА, норепедрин)). Другі — включені до списку № 2 таблиці IV. Ними є розчинники, окислювачі та інші хімікати промислового або побутового призначення, які використовуються у процесі виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин (ангідрид оцтової кислоти, антранілова кислота, ацетон, етиловий ефір, калію перманганат, метилетилкетон, піперидин, сірчана кислота, соляна кислота, толуол, фенілоцтова кислота).

Поняття підпільна нарколабораторія, враховуючи викладене вище, можна визначити як специфічне місце незаконного виготовлення наркотичних або психотропних речовин, характерною ознакою якого є наявність у ньому промислового

чи кустарного апарата, за допомогою якого здійснюється хіміко-технологічний процес екстрагування, перегонки, очищення і синтезу нарко-, психотропомісткої сировини чи фармацевтичних прекурсорів для незаконного одержання готових природних, напівсинтетичних і синтетичних наркотиків чи психотропів з метою їхнього особистого чи внутрігрупового споживання або збуту іншим особам.

У пропонованому визначенні зазначено спільну істотну ознаку поняття підпільної нарколабораторії — наявність спеціально обладнаного приміщення (тобто специфічного місця вчинення злочину), призначеного для незаконного виготовлення наркотиків, психотропів або їхніх аналогів синтетичним способом.

У визначенні міститься також вказівка на специфічний предмет даної злочинної діяльності — синтетичні чи напівсинтетичні наркотичні і психотропні речовини або їхні аналоги, виготовлення яких можливо лише при наявності спеціального апарата, на загальну для усіх видів підпільних нарколабораторій ознаку об'єктивної сторони — здійснення в них за допомогою вказаного апарату хіміко-технологічного процесу, що виражається в екстрагуванні, перегонці, очищенні та синтезі вихідної сировини для одержання готових наркотиків, психотропів чи їх аналогів, і на конкретну ознаку суб'єктивної сторони, тобто на мету (для особистого чи внутрігрупового їхнього споживання або для збуту іншим особам).

Із наведеного визначення видно, що поняття “підпільна нарколабораторія” істотно відрізняється від інших місць незаконного виготовлення природних наркотиків чи психотропів, що здійснюється за допомогою згаданого вище кухонного посуду.

Для правильної організації і проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення і захоплення підпільних нарколабораторій, проведення невідкладних слідчих дій надзвичайно важливе значен-

ня має їхня класифікація, тобто поділ на якісно визначені види.

У зарубіжній антинаркотичній літературі висловлюються різні точки зору з окресленого питання. Німецькі кримінологи класифікують підпільні нарколабораторії на три класи:

- невеликі “кухонні” лабораторії, кінцевий продукт яких споживається самим виготовлювачем чи його приятелями;
- “професійні” лабораторії, організовані викладачами чи студентами-хіміками;
- повномасштабні професійні лабораторії, здатні виготовляти наркотики чи психотропи до ста кілограмів [19].

Російські колеги виділяють дві групи підпільних нарколабораторій. Перша — з виробництва наркотиків із природної наркосировини (гашиш, маріхуана, опій, ацетильований опій тощо), якщо вага кінцевого продукту не нижче великого розміру, установленого для того чи іншого наркотичного засобу рослинного походження. Друга — з виробництва синтетичних наркотиків із речовин (хімікатів), що не містять активних початків (алкалоїдів) або одержання кінцевого продукту з уже синтезованих наркотичних чи сильнодіючих речовин (наприклад, виробництво з ацетильованого опію чи морфіну — героїну) [20].

На нашу думку, наведені класифікації підпільних нарколабораторій варто визнати помилковими. Етимологічно слово “класифікація” (від лат. classis розряд + facere робити) означає систему субпідрядних понять (класів, об'єктів, явищ) у якій-небудь галузі знання, складену на основі обліку загальних ознак об'єктів і закономірних зв'язків між ними [21], при цьому кожен клас займає в даній системі визначене постійне місце і, у свою чергу, поділяється на підкласи (підгрупи) [22]. У даному випадку йдеться про поділ підпільних нарколабораторій на окремі підкласи залежно від спільних ознак, що потім можна підрозділити на окремі види.

Якщо розглянути наведені вище поділи підпільних нарколабораторій по окремих класах через призму значення терміна “класифікація”, то їх парадокс стає очевидним. Наприклад, за якою ознакою можна підрозділити на окремі підкласи невеликі “кухонні” лабораторії, кінцевий продукт яких споживається самим виготовлювачем чи його приятелями. У наведеному прикладі ознакою може бути лише “кухня” як одне з місць перебування даної підпільної нарколабораторії. Якщо так, то до цього підкласу не можуть належати ті, місцем розташування яких є гаражі, підвали й інші некухонні приміщення. У таку ж ситуацію потрапляють і “професійні” нарколабораторії, організовані викладачами чи студентами-хіміками. З цього підкласу випадають особи, що самостійно опанували знаннями фармацевтичної хімії і навичками виготовлення наркотиків чи психотропів синтетичним шляхом. Суперечливим є і підклас повномасштабної лабораторії, здатної виготовляти наркотики або психотропи до ста кілограмів. За його межами залишаються ті, котрі виготовляють зазначені речовини понад сто кілограмів.

Узагальнення вітчизняної і зарубіжної слідчої, судової і експертно-криміналістичної практики у справах про підпільні нарколабораторії дає підставу підрозділити їх на два підкласи (підгрупи): галузеві та кустарні.

Галузевими є нарколабораторії, що нелегально функціонують на базі виробничих цехів хімфармпідприємств, профільних хімічних лабораторій науково-дослідних і навчальних закладів, контрольно-аналітичних лабораторій підприємств хімічної і харчової промисловості, фахівці яких з корисливих мотивів стали на шлях незаконного виготовлення у таких лабораторіях синтетичних наркотиків, психотропів чи їхніх аналогів.

До кустарних належать підпільні нарколабораторії, що розташовані в різних місцях (житлових і підсобних приміщеннях, окремих гаражах, спеціальних

спорудженнях у гірській місцевості, на дачах тощо), оснащених промисловим чи вручну виготовленим устаткуванням, за допомогою якого особи, які володіють знаннями рецептури і фармацевтичної технології, виготовляють з вихідної нарко-, психотропосировини або з прекурсорів напівсинтетичні чи синтетичні наркотики, психотропи або їхні аналоги. Залежно від спрямованості наміру (мети і мотиву) кустарні нарколабораторії можна підрозділити на два види: 1) малогабаритні, що експлуатуються для задоволення особистої чи внутрігрупової потреби в зазначених речовинах; 2) великогабаритні, котрі створюються для виготовлення таких речовин у великих чи особливо великих розмірах з метою їхньої реалізації на “чорному” ринку.

Не виключається можливість класифікації підпільних нарколабораторій і за ознакою кінцевого продукту, що виготовляється в них, наприклад, по випуску ефедрину, первітину, “екстазі”, ЛСД, героїну тощо.

Запропонована класифікація підпільних нарколабораторій відповідає співвідношенню понять роду і виду. Вона усуває суперечливість їхнього розуміння в даному аспекті й буде сприяти виробленню правильної стратегії та тактики боротьби з цим новим для українських правоохоронних органів асоціальним явищем у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів і прекурсорів.

Безумовно, власне підшукування місця виготовлення наркотиків чи психотропів не дає підстави говорити про те, що тут буде розміщена підпільна нарколабораторія. Для такого твердження необхідно, щоб виготовлювач не тільки підшукав чи пристосував відповідне устаткування в значенні знаряддя здійснення даного наркозлочину, але і мав вихідну сировину, з якої одержують зазначені речовини, а також прекуртори та інші хімічні речовини, які використовуються при їхньому виготовленні.

Список літератури:

1. Див. *Гасанов Э.Г.* Борьба с наркотической преступностью: Международный и сравнительно-правовой аспекты. — М., 2000; *Тарасов Н.В.* Наркомания: Опыт борьбы в США. — М., 2004.
2. Типовые нормативные акты: Справочный документ. — Вена, 1992. — Т. 2. — С. 12—13.
3. Див. Международная конференция по борьбе со злоупотреблением наркотическими средствами и их незаконным оборотом. — Вена, 1987. — С. 51—52.
4. *Dr. Walter Katzung / Gerold (Jerry) Harfst.* Layout: ArtWare, Würzburg. 2000.
5. Нормативная конференция стран СНГ по правоохранительной борьбе и контролю над наркотиками и химическими веществами. — Зальцбург, 1994. — С. 7, 42—44.
6. *Роганов С.А.* Синтетические наркотики: вопросы расследования преступлений. — СПб, 2001. — С. 72.
7. *Пасічник Г.В., Хрупта М.С., Жмілько В.М.* та ін. Виявлення та ліквідація підпільних лабораторій з виготовлення наркотичних засобів та психотропних речовин. — К., 2000. — С. 7.
8. Під генетичним визначенням поняття розуміється визначення, в якому вказується на походження предмета, поняття якого визначається, на той спосіб, яким даний предмет створюється (*Кондаков Н.И.* Логический словарь. — М., 1971. — С. 101).
9. *Кондаков Н.И.* Логический словарь. — М., 1971. — С. 293—294.
10. Словарь иностранных слов. — М., 1987. — С. 492.
11. *Квитко И.С.* Термин в научном документе. — Львов, 1976. — С. 11.
12. Етимологічний словник української мови. — К., 1983. — Т. 3. — С. 174.
13. Українська радянська енциклопедія. — К., 1962. — Т. 7. — С. 539. Див. також: Словник української мови. — К., 1973. — Т. 4. — С. 428.
14. Большая медицинская энциклопедия. — М., 1960. — Т. 15. — С. 103.
15. Оксфордская иллюстрированная энциклопедия. — М., 2000. — Т. 6. — С. 161.
16. Энциклопедический словарь медицинских терминов. — Т. 2. — С. 95.
17. Див. Проведение оперативно-розыскных мероприятий по обнаружению и ликвидации подпольных лабораторий по производству наркотиков. — М., 1996. — С. 5—7.; *Хрупта М.С., Никифорчук Д.И., Семенюк В.А., Семенюк Н.М.* та ін. Діяльність підрозділів по боротьбі з незаконним обігом наркотиків з виявлення та ліквідації підпільних нарколабораторій. — К. 2004. — С. 9.
18. Пункт 12 Постанови № 4 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику у справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів // Вісник Верховного Суду України. — 2002. — № 4.
19. Нормативная конференция стран СНГ по правоохранительной борьбе и контролю над наркотиками и химическими веществами. — С. 7.
20. Проведение оперативно-розыскных мероприятий по обнаружению и ликвидации подпольных лабораторий по изготовлению наркотиков (методические рекомендации). — М., 1996. — С. 7.
21. Словарь иностранных слов. — М., 1988. — С. 235.
22. *Кондаков Н.И.* Логический словарь-справочник. — М., 1975. — С. 247.

РЕЗЮМЕ

В статье дано обоснованное определение содержания понятия «подпольная нарколаборатория», рассмотрены исторические аспекты его возникновения и введения в научную и практическую деятельность органов внутренних дел Украины. Рассмотрен также вопрос, связанный с определением орудий незаконного изготовления названных веществ (различная лабораторная техника и посуда). Предложенная классификация подпольных нарколабораторий, которая соответствует соотношению понятий рода и вида, устраняет противоречивость их понимания в данном аспекте.

SUMMARY

There is the well founded definition contents of the term “secret drug laboratory” in the article, historical aspects of its beginning and installation in the scientific and practical activity of the internal affairs bodies of Ukraine. The article is considering problems, which concern of the equipment for the illegal drug making (different laboratories techniques and the dishes). The proposed classification of the secret drug laboratory correspond to correlation the conception of the kind, the sort and it is also remove the differences of its understanding.

Отримано 25.07.05

*Рекомендовано кафедрою
кримінального процесу
та криміналістики*